

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

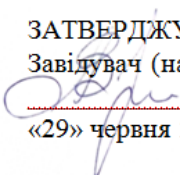
Навчально-науковий інститут денної освіти

Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання

Кафедра правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач (начальник) кафедри

 проф. Галина ЛАВРИК

«29» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Сімейне право»

Освітньо-професійна програма/спеціалізація	«Право» <i>(назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код, назва спеціальності)</i>
Галузь знань	08 Право <i>(код, назва галузі знань)</i>
Ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Сімейне право» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри.

Протокол від «29» червня 2023 року № 11.

ПОЛТАВА – 2023

Укладач:

Олег КУЛЬЧІЙ, к. ю. н., доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

Олег КУЛЬЧІЙ

Зміст

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	4
Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни	7
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни з розподілом навчального часу за видами занять	12
Розділ 5. Система поточного та підсумкового контролю	28
Розділ 6. Рекомендовані джерела інформації:	36
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	42

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни

Таблиця 1.1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Сімейне право»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити:</i> Конституційне право України, Цивільне право <i>Постреквізити:</i> «Цивільне процесуальне право», «Міжнародне приватне право»
Мова викладання	Українська мова
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр вивчення	3 курс, 5 семестр
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	Кількість кредитів за ЄКТС – 3 / 1 модуль
Денна форма навчання, годин: 90– загальна кількість: 5 семестр – 90	
– лекції: 5 семестр – 18	
– семінарські заняття: 5 семестр – 14	
– самостійна робота: 5 семестр – 58	
– вид підсумкового контролю: 5 семестр – ПМК (залік)	
Заочна форма навчання, годин: – загальна кількість: 5 семестр – 90	
– лекції: 5 семестр – 10	
– семінарські заняття: 5 семестр – 6	
– самостійна робота: 5 семестр – 74	
– вид підсумкового контролю: 5 семестр – ПМК (залік)	

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» є необхідність у формуванні у студентів знань про правове регулювання сімейних відносин та основних навичок практичного застосування норм сімейного законодавства. Предметом навчальної дисципліни є сукупність суспільних правовідносин, які виникають між: подружжям, батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, опікунами, піклувальниками та підопічними, патронатними вихователями та їх вихованцями та інших сімейних відносин між членами сім'ї та родичами.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» є засвоєння знань та формування у студентів навичок застосування сімейного законодавства. Підготовка спеціалістів, компетентних у вирішенні сімейних спорів. Поглиблення знань у сфері міжнародного сімейного права.

Навчальна дисципліна «Сімейне право» розрахована на студентів, які вже мають базові знання з навчальної дисципліни «Цивільне право». Студенти повинні набути узагальнені систематизовані уявлення щодо таких питань:

- предмет, метод, функції та принципи сімейного права;
- історію розвитку сімейного законодавства та загальну систему джерел сучасного сімейного права;
- актуальні зміни в сімейному законодавстві;
- суть та місце сімейного права у системі права;
- сутність сімейних правових категорій та основних інститутів сімейного права;
- поняття, зміст та види сімейних відносин, юридичні факти як підстави їх виникнення;
- особливості правового регулювання окремих видів сімейних відносин;
- способи захисту сімейних прав та законних інтересів;
- основні положення про міжнародне регулювання сімейних правовідносин.

Програма навчальної дисципліни складається з одного модуля.

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 2)	давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю (РН 5)
2.	здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 11)	знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (РН 13)
3.	здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК 12)	пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (РН 19)
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>		
4.	цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи (СК 3)	знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини (РН 2)
5.	здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (СК 5)	застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (РН 8)
6.	здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (СК 12)	виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН 20)
7.	здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК 13)	готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (РН 21)

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Сімейне право» укладена відповідно до освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право», розробленої на підставі стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 року № 644.

Програму навчальної дисципліни «Сімейне право» обговорено і схвалено на засіданні кафедри правознавства. Протокол засідання кафедри від 25 травня 2023 р., № 10.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття сімейного права та його джерела

Поняття сімейного права та визначення його галузевої самостійності в системі права. Співвідношення сімейного права з іншими галузями права. Правовідносини, що регулюються сімейним правом. Предмет та методи регулювання в сімейному праві. Основні принципи сімейного права. Система сімейного права України. Концепція державної сімейної політики. Охорона сім'ї державою.

Джерела сімейного права в Україні. Система джерел сімейного права. Історичний розвиток законодавства про шлюб та сім'ю в радянський період (з 1917 р.). Значення Конституції України у регулюванні сімейних відносин. Практика використання міжнародних норм у сімейному праві. Сімейний кодекс України (2002 р.): система та загальна характеристика. Звичай як джерело сімейного права в Україні. Договір як регулятор сімейних правовідносин. Правове значення постанов Пленуму Верховного Суду України у справах про шлюб та сім'ю. Дія норм сімейного права. Аналогія закону та аналогія права.

Тема 2. Сімейні правовідносини

Поняття та ознаки сімейних правовідносин. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному значенні. Право кожної особи на сім'ю. Суб'єкти сімейних правовідносин. Правоздатність і дієздатність в сімейному праві. Поняття та класифікація юридичних фактів у сімейному праві. Родинність і свояцтво у сімейному праві України. Реалізація та дотримання сімейних прав та обов'язків. Відповідальність в сімейному праві. Захист сімейних прав. Строки і позовна давність у сімейному праві України.

Тема 3. Поняття шлюбу. Укладення шлюбу

Історичні форми сім'ї та шлюбу. Поняття та правова природа шлюбу. Умови вступу до шлюбу та їх види. Особи, що не можуть перебувати у шлюбі між собою. Перешкоди до укладення шлюбу. Порядок подання заяви про реєстрацію шлюбу. Державна реєстрація шлюбу. Зміна умов порядку укладення шлюбу. Особливий порядок державної реєстрації шлюбу. Наслідки порушення вимог закону щодо укладення шлюбу. Фіктивний шлюб. Правове регулювання укладення шлюбу з іноземцями. Укладення шлюбу з військовослужбовцем в умовах воєнного стану.

Тема 4. Особисті немайнові правовідносини подружжя

Загальна характеристика та особливості особистих немайнових правовідносин подружжя (чоловіка і дружини). Види немайнових правовідносин подружжя. Право на материнство і на батьківство. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Права подружжя на вільний фізичний та духовний розвиток, особисту свободу. Право подружжя на прізвище, зміну прізвища у зв'язку з укладенням шлюбу та у шлюбі, та пов'язані з ним права. Права дружини та чоловіка на розподіл обов'язків та спільне вирішення питань життя сім'ї. Право на духовний розвиток та особисту свободу. Право на таємницю особистого життя. Захист особистих прав подружжя.

Тема 5. Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір

Особливості майнових правовідносин подружжя. Правовий режим майна подружжя. Види режимів спільності майна подружжя: режим універсальності спільності; режим спільності рухомого і придбаного; режим спільності придбання. Володіння, розпорядження та поділ спільного майна подружжя. Майно, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Корпоративні права подружжя. Правовий режим майна чоловіка і жінки, що проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Відповідальність подружжя по зобов'язаннями. Підстави, порядок та умови звернення стягнення на майно подружжя. Позивна давність до вимог подружжя про поділ спільного майна.

Особливості договірному режиму майна подружжя в Україні. Поняття шлюбного договору: його зміст, порядок укладення та форма. Умови, які не можуть включатися в шлюбний договір. Зміна умов та розірвання шлюбного договору. Визнання шлюбного договору недійсним та його правові наслідки.

Тема 6. Припинення шлюбу

Підстави припинення шлюбу. Підстави і порядок розірвання шлюбу судом. Підстави і порядок розірвання шлюбу органами РАЦСу. Правові наслідки припинення шлюбу. Поновлення шлюбу. Поняття і порядок визнання шлюбу недійсним. Перелік осіб, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним. Відмінність припинення шлюбу від визнання шлюбу недійсним.

Тема 7. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей

Походження дитини як онова виникнення правовідносин між батьками та дітьми. Визначення походження дитини від матері. Презумпція батьківства. Визнання батьківства і материнства за рішенням суду. Визначення походження дитини, що народилася в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Порядок реєстрації народження дитини. Встановлення факту батьківства за рішенням суду. Поняття і підстави оспорювання батьківства або материнства.

Тема 8. Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав

Загальна характеристика прав та обов'язків батьків, підстави їх виникнення. Класифікація правовідносин батьків та дітей. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей. Права батьків по захисту інтересів дітей. Реалізація батьківських прав батьками, які проживають окремо від дитини, які є неповнолітніми або недієздатними. Права членів сім'ї та родичів на виховання дітей.

Права дітей на захист від неправомірних дій батьків. Немайнові та майнові права дітей. Співвідношення прав батьків і прав дітей. Санкції за неналежне здійснення батьківських прав. Підстави і порядок позбавлення батьківських прав. Наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення в батьківських правах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.

Тема 9. Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей

Правовий режим майна батьків та дітей. Спільна сумісна власність батьків та дітей. Принцип роздільності майна батьків і дітей. Презумпцію права власності батьків на спірне майно. Індивідуальне майно дитини. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання. Право власності дитини на аліменти.

Поняття та загальна характеристика аліментних зобов'язань. Порядок та форма сплати аліментів неповнолітнім дітям. Добровільний та судовий порядок сплати аліментів. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. Визначення та зміна розміру сплати аліментів. Контроль за цільовим витрачанням аліментів. Визначення заборгованості по аліментах. Звільнення від сплати аліментів. Обов'язок батьків на утримання повнолітніх дітей. Участь батьків у додаткових витратах на дітей. Обов'язки інших членів сім'ї та родичів щодо утримання дитини.

Зобов'язання повнолітніх дочки, сина по утриманню непрацевдатних батьків, які потребують матеріальної допомоги. Утримання непрацевдатних батьків неповнолітніми дітьми. Визначення розміру аліментів на батьків. Звільнення дітей від обов'язку утримувати батьків.

Тема 10. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів

Поняття інших членів сім'ї та родичів. Особисті немайнові правовідносини інших членів сім'ї та родичів. Права баби та діда, прабаби та прадіда на виховання внуків та правнуків. Права братів та сестер на спілкування. Права мачухи, вітчима та особи, яка взяла дитину у свою сім'ю, на її виховання. Права членів сім'ї та родичів щодо захисту дитини. Піклування про осіб, які взяли дитину у свою сім'ю на виховання.

Загальна характеристика майнових правовідносин інших членів сім'ї та родичів. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї, умови їх виникнення. Піклування про осіб, які взяли дитину у свою сім'ю на виховання. Визначення розміру аліментів. Підстави звільнення падчерки та пасинка від сплати аліментів мачусі та вітчиму. Підстави звільнення від сплати аліментів інших членів сім'ї та родичів. Відповідальність за невчасну сплату аліментів. Припинення аліментних зобов'язань.

Тема 11. Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат

Загальна характеристика форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Облік дітей-сиріт та дітей, які залишились без батьківського піклування. Поняття, значення і правова природа усиновлення. Порядок та умови усиновлення дітей в Україні. Особливості усиновлення повнолітніх. Облік осіб, що бажають усиновити дитину. Документи, які подаються претендентами на усиновлення для одержання дозволу на усиновлення. Правові наслідки усиновлення. Усиновлення дітей

іноземними громадянами. Таємниця усиновлення та її правовий захист. Усиновлення дітей іноземцями. Права та обов'язки усиновлювачів. Права усиновленої дитини. Припинення усиновлення: основи, порядок, правові наслідки. Скасування усиновлення: основи, порядок, правові наслідки. Підстави та юридичні наслідки визнання усиновлення недійсним.

Підстави та порядок набуття дитиною правового статусу сироти або такої, що позбавлена батьківського піклування. Основні форми влаштування дітей, що залишилися без батьківського піклування в Україні та їх види. Повноваження органів опіки та піклування. Тимчасове влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Порядок встановлення опіки та піклування. Права та обов'язки опікунів та піклувальників. Припинення опіки та піклування, звільнення опікуна, піклувальника від виконання своїх обов'язків. Способи захисту прав та інтересів дітей, що залишилися без батьківського піклування.

Розвиток інституту патронату в Україні. Поняття та зміст договору про патронат. Права та обов'язки сторін договору про патронат. Порядок припинення патронату. Порядок створення дитячих будинків сімейного типу. Поняття та порядок створення прийомної сім'ї. Особи, які можуть бути прийомними батьками.

Тема 12. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства

Поняття сімейних правовідносин з іноземним елементом. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства у сімейних відносинах в Україні. Правове регулювання укладення та розірвання шлюбу за участі іноземців та осіб без громадянства. Порядок розірвання шлюбу між громадянами України, що перебувають закордоном. Умови визнання актів цивільного стану, заснованих на іноземних законах, в Україні.

Правове регулювання відносин батьків та дітей, інших членів сім'ї з іноземним елементом. Правове регулювання усиновлення іноземними особами та осіб без громадянства. Встановлення опіки та піклування над дитиною, що є громадянином України, але проживає за її межами. Встановлення опіки та піклування над дитиною-іноземцем. Застосування в Україні законодавства іноземних держав та міжнародних договорів.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Сімейне право» з розподілом навчального часу за видами занять для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітня програма «Право»

№ з / п	Назва модулів, розділів і тем навчальної дисципліни	Кількість годин за видами занять			
		Разом	аудиторні заняття		позааудиторні заняття
			лекції	семінарські заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
1.	Поняття сімейного права та його джерела	4	2	–	2
2.	Сімейні правовідносини	6	2	2	2
3.	Поняття шлюбу. Укладення шлюбу	8	2	2	4
4.	Особисті немайнові правовідносини подружжя	6	–	2	4
5.	Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір	10	2	2	6
6.	Припинення шлюбу	6	–	2	4
7.	Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей	8	2	–	6
8.	Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав	8	–	2	6
9.	Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей	10	2	2	6
10.	Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів	8	2	–	6

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
11.	Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат	10	2	–	8
12.	Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства	6	2	–	4
	<i>Разом з навчальної дисципліни</i>	<i>90</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	<i>58</i>

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Сімейне право» з розподілом навчального часу за видами занять для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» освітня програма «Право»

№ з / п	Назва модулів, розділів і тем навчальної дисципліни	Кількість годин за видами занять			
		Разом	аудиторні заняття		позааудиторні заняття
			лекції	семінарські заняття	самостійна робота
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1.	Поняття сімейного права та його джерела	4	2	–	2
2.	Сімейні правовідносини	6	2	–	4
3.	Поняття шлюбу. Укладення шлюбу	8	–	2	6
4.	Особисті немайнові правовідносини подружжя	6	–	–	6
5.	Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір	10	2	–	8
6.	Припинення шлюбу	6	–	2	4
7.	Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей	8	2	–	6

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
8.	Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав	8	–	–	8
9.	Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей	10	2	–	8
10.	Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів	8	–	–	8
11.	Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат	10	–	2	8
12.	Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства	6	–	–	6
	<i>Разом з навчальної дисципліни</i>	<i>90</i>	<i>10</i>	<i>6</i>	<i>74</i>

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Сімейне право», яка викладається для студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право», освітньо-професійна програма «Право»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі теми	Кількість годин
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Тема 1. Поняття сімейного права та його джерела					
<i>Лекція 1:</i> 1. Поняття сімейного права та його співвідношення з іншими галузями права. 2. Предмет та методи регулювання в сімейному праві. 3. Основні джерела сімейного права. 4. Загальний аналіз Сімейного Кодексу України.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Провести порівняльно-правий аналіз сімейного та цивільного права. 2. Підготувати доповідь. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	2
Тема 2. Сімейні правовідносини					
<i>Лекція 2:</i> 1. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному значенні. 2. Учасники сімейних правовідносин. 3. Підстави виникнення та	2	<i>Семінарське заняття 1:</i> 1. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному значенні. 2. Учасники сімейних правовідносин. 3. Підстави виникнення та	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати реферат на тему «Способи та форми захисту сімейних прав». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник	2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
припинення сімейних правовідносин. 4. Захист сімейних прав. 5. Строки і позовна давність у сімейному праві України.		припинення сімейних правовідносин. 4. Захист сімейних прав. 5. Позовна давність у сімейному праві України.		до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	
Тема 3. Поняття шлюбу. Укладення шлюбу					
<i>Лекція 3:</i> 1. Поняття та правова природа шлюбу. 2. Умови вступу до шлюбу та їх види. 3. Порядок державної реєстрації шлюбу. 4. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.	2	<i>Семінарське заняття 2:</i> 1. Поняття та правова природа шлюбу. 2. Умови вступу до шлюбу та їх види. 3. Порядок державної реєстрації шлюбу. 4. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати тези на теми: «Укладення шлюбу з іноземним елементом», «Юридичне значення релігійних шлюбів у сімейному праві», «Основні умови вступу у шлюб». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	4
Тема 4. Особисті немайнові правовідносини подружжя					
1. Поняття та загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. 2. Види особистих немайнових прав кожного з подружжя. 3. Способи забезпечення особистих немайнових прав подружжя.	–	<i>Семінарське заняття 3:</i> 1. Загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. 2. Види особистих немайнових прав кожного з подружжя. 3. Способи забезпечення особистих немайнових прав подружжя.	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Здійснити порівняння особистих немайнових прав подружжя, які передбачені Кодексом про шлюб і сім'ю 1969 р. та Сімейним кодексом України 2002 р. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник	4

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
4. Захист особистих прав подружжя.		4. Захист особистих прав подружжя.		до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	
Тема 5. Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір					
<i>Лекція 4:</i> 1. Майнові права та обов'язки подружжя. 2. Види режимів спільності майна подружжя. 3. Договір між подружжям щодо майна. 4. Поняття та права природа шлюбного договору.	2	<i>Семінарське заняття 4:</i> 1. Майнові права та обов'язки подружжя. 2. Види режимів спільності майна подружжя. 3. Договір між подружжям щодо майна. 4. Поняття та права природа шлюбного договору. 5. Правові наслідки визнання шлюбного договору недійсним.	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати проекти шлюбного договору, за умов укладення до реєстрації шлюбу та після реєстрації шлюбу. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	6
Тема 6. Припинення шлюбу					
1. Підстави та способи припинення шлюбу. 2. Правові наслідки припинення шлюбу. 3. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та поновлення шлюбу. 4. Визнання шлюбу недійсним.	–	<i>Семінарське заняття 5:</i> 1. Підстави припинення шлюбу. 2. Способи припинення шлюбу. 3. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним. 4. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та поновлення шлюбу. 5. Визнання шлюбу недійсним.	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати доповідь на тему: «Юридичні наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя» <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	4

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей					
<p><i>Лекція 5:</i></p> <p>1. Встановлення походження дитини.</p> <p>2. Встановлення батьківства в судовому порядку.</p> <p>3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.</p> <p>4. Оспорювання батьківства.</p>	2	–	–	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i></p> <p>1. Підстави виникнення правовідносин між батьками й дітьми.</p> <p>Підготувати презентацію на теми: «Оспорювання батьківства», «Встановлення батьківства : міжнародний досвід», «Порядок встановлення походження дитини».</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	6
Тема 8. Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав					
<p>1. Загальна характеристика прав та обов'язків батьків.</p> <p>2. Способи захисту батьками прав дітей.</p> <p>3. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав.</p> <p>4. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.</p>	–	<p><i>Семінарське заняття 6:</i></p> <p>1. Види прав та обов'язків батьків, їх характеристика.</p> <p>2. Способи захисту батьками прав дітей.</p> <p>3. Підстави позбавлення батьківських прав.</p> <p>4. Поновлення батьківських прав.</p> <p>5. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.</p>	2	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i></p> <p>Опрацювати з Єдиного державного реєстру судових рішень п'ять судових справ про позбавлення і обмеження батьківських прав.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	6

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Тема 9. Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей					
<i>Лекція 6:</i> 1. Загальна характеристика майнових прав батьків та дітей; 2. Аліментні зобов'язання батьків та дітей. 3. Визначення розміру аліментів та підстави сплати заборгованості. 4. Звільнення від сплати аліментів.	2	<i>Семінарське заняття 7:</i> 1. Основні види майнових прав батьків та дітей. 2. Поняття аліментних зобов'язань батьків та дітей. 3. Визначення розміру аліментів та підстави сплати заборгованості. 4. Зміна розміру аліментів. 5. Звільнення від сплати аліментів.	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати проект позовної заяви про стягнення аліментів. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	6
Тема 10. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів					
<i>Лекція 7:</i> 1. Поняття членів сім'ї та родичів. 2. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів. 3. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї. 4. Підстави звільнення від сплати аліментів інших членів сім'ї та родичів.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Письмово розкрити поняття: «інші члени сім'ї», «родич», «свояцтво», «аліментне зобов'язання», «утримання». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	6
Тема 11. Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат					
<i>Лекція 8:</i> 1. Повноваження органів опіки та піклування щодо захисту інтересів дітей-сиріт, та дітей позбавлених	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Поняття та практичне застосування патронату в Україні. Скласти порівняльну таблицю інших	8

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<p>батьківського піклування.</p> <p>2. Поняття усиновлення та його правові наслідки.</p> <p>3. Права та обов'язки усиновлювачів та усиновлених.</p> <p>4. Припинення усиновлення: основи, порядок, правові наслідки.</p> <p>5. Інститут патронату в Україні.</p>				<p>форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Визначити спільні та відмінні риси опікуна та піклувальника.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	
Тема 12. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства					
<p><i>Лекція 9:</i></p> <p>1. Поняття іноземного елемента у сімейних правовідносинах.</p> <p>2. Правове регулювання укладення та розірвання шлюбу за участі іноземців та осіб без громадянства.</p> <p>3. Правове регулювання усиновлення іноземними особами та осіб без громадянства.</p> <p>4. Застосування в Україні законодавства іноземних держав та міжнародних договорів.</p>	2	–	–	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i></p> <p>Ознайомитись із Законом України «Про міжнародне приватне право».</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	4
Загалом годин	18		14		58

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Сімейне право»
для студентів спеціальності 081 «Право» ОПП «Право» заочної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практич- ного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи у розрізі теми	Кількість годин
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Тема 1. Поняття сімейного права та його джерела					
<i>Лекція 1:</i> 1. Поняття сімейного права та його співвідношення з іншими галузями права. 2. Предмет та методи регулювання в сімейному праві. 3. Основні джерела сімейного права. 4. Загальний аналіз Сімейного Кодексу України.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Поняття сімейного права та його співвідношення з іншими галузями права. 2. Предмет та методи регулювання в сімейному праві. 3. Основні джерела сімейного права. 4. Загальний аналіз Сімейного Кодексу України. 5. Провести порівняльно-правий аналіз сімейного та цивільного права. <i>2. Підготувати доповідь.</i> <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	2
Тема 2. Сімейні правовідносини					
<i>Лекція 2:</i> 1. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному значенні.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Поняття сім'ї в соціологічному і юридичному значенні. 2. Учасники сімейних правовідносин.	4

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
2. Учасники сімейних правовідносин. 3. Підстави виникнення та припинення сімейних правовідносин. 4. Захист сімейних прав. 5. Строки і позовна давність у сімейному праві України.				3. Підстави виникнення та припинення сімейних правовідносин. 4. Захист сімейних прав. 5. Позовна давність у сімейному праві України. Підготувати реферат на тему «Способи та форми захисту сімейних прав». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Ви рішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	
Тема 3. Поняття шлюбу. Укладення шлюбу					
1. Поняття та правова природа шлюбу. 2. Умови вступу до шлюбу та їх види. 3. Порядок державної реєстрації шлюбу. 4. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.	–	<i>Семинарське заняття 1:</i> 1. Поняття та правова природа шлюбу. 2. Умови вступу до шлюбу та їх види. 3. Порядок державної реєстрації шлюбу. 4. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати тези на теми: «Укладення шлюбу з іноземним елементом», «Юридичне значення релігійних шлюбів у сімейному праві», «Основні умови вступу у шлюб». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Ви рішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	6
Тема 4. Особисті немайнові правовідносини подружжя					
1. Поняття та загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. 2. Види особистих немайнових прав кожного з подружжя. 3. Способи забезпечення особистих немайнових	–	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Загальна характеристика особистих правовідносин подружжя. 2. Види особистих немайнових прав кожного з подружжя. 3. Способи забезпечення особистих немайнових прав подружжя. 4. Захист особистих прав подружжя.	6

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
прав подружжя. 4.Захист особистих прав подружжя.				Здійснити порівняння особистих немайнових прав подружжя, які передбачені Кодексом про шлюб і сім'ю 1969 р. та Сімейним кодексом України 2002 р. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	
Тема 5. Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір					
<i>Лекція 3:</i> 1. Майнові права та обов'язки подружжя. 2. Види режимів спільності майна подружжя. 3. Договір між подружжям щодо майна. 4. Поняття та правова природа шлюбного договору.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Майнові права та обов'язки подружжя. 2. Види режимів спільності майна подружжя. 3. Договір між подружжям щодо майна. 4. Поняття та правова природа шлюбного договору. 5. Правові наслідки визнання шлюбного договору недійсним. Підготувати проекти шлюбного договору, за умов укладення до реєстрації шлюбу та після реєстрації шлюбу. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	8
Тема 6. Припинення шлюбу					
1. Підстави та способи припинення шлюбу. 2. Правові наслідки припинення шлюбу. 3. Встановлення режиму	–	<i>Семінарське заняття 2:</i> 1. Підстави та способи припинення шлюбу. 2. Правові наслідки припинення шлюбу.	2	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Підстави припинення шлюбу. 2. Способи припинення шлюбу. 3. Правові наслідки визнання шлюбу недійсним.	4

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
окремого проживання подружжя та поновлення шлюбу. 4. Визнання шлюбу недійсним.		3. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та поновлення шлюбу. 4. Визнання шлюбу недійсним.		4. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та поновлення шлюбу. 5. Визнання шлюбу недійсним. Підготувати доповідь на тему: «Юридичні наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя» <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Virішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	
Тема 7. Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей					
<i>Лекція 4:</i> 1. Встановлення походження дитини. 2. Встановлення батьківства в судовому порядку. 3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. 4. Оспорювання батьківства.	2	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Встановлення походження дитини. 2. Встановлення батьківства в судовому порядку. 3. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. 4. Оспорювання батьківства. Підготувати презентацію на теми: «Оспорювання батьківства», «Встановлення батьківства : міжнародний досвід», «Порядок встановлення походження дитини». <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Virішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.	6
Тема 8. Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав					
1. Загальна характеристика прав та обов'язків батьків. 2. Способи захисту	–	–	–	<i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Види прав та обов'язків батьків, їх характеристика.	8

1	2	3	4	5	6
<p>батьками прав дітей. 3. Підстави та наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. 4. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав.</p>				<p>2. Способи захисту батьками прав дітей. 3. Підстави позбавлення батьківських прав. 4. Поновлення батьківських прав. 5. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав. Опрацювати з Єдиного державного реєстру судових рішень п'ять судових справ про позбавлення і обмеження батьківських прав. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Ви рішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	
Тема 9. Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей					
<p><i>Лекція 5:</i> 1. Загальна характеристика майнових прав батьків та дітей. 2. Аліментні зобов'язання батьків та дітей. 3. Визначення розміру аліментів та підстави сплати заборгованості. 4. Звільнення від сплати аліментів.</p>	2	–	–	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i> Підготувати проект позовної заяви про стягнення аліментів. <i>Практичні завдання:</i> 1) Скласти термінологічний словник до теми. 2) Ви рішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	8
Тема 10. Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів					
<p>1. Поняття членів сім'ї та родичів. 2. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів.</p>	–	–	–	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i> 1. Поняття членів сім'ї та родичів. 2. Особисті немайнові права і обов'язки інших членів сім'ї та родичів. 3. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї.</p>	8

1	2	3	4	5	6
<p>3. Аліментні зобов'язання інших членів сім'ї.</p> <p>4. Підстави звільнення від сплати аліментів інших членів сім'ї та родичів.</p>				<p>4. Підстави звільнення від сплати аліментів інших членів сім'ї та родичів.</p> <p>Письмово розкрити поняття: «інші члени сім'ї», «родич», «свояцтво», «аліментне зобов'язання», «утримання».</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	
<p>Тема 11. Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат</p>					
<p>1. Повноваження органів опіки та піклування щодо захисту інтересів дітей-сиріт, та дітей позбавлених батьківського піклування.</p> <p>2. Поняття усиновлення та його правові наслідки.</p> <p>3. Права та обов'язки усиновлювачів та усиновлених.</p> <p>4. Припинення усиновлення: основи, порядок, правові наслідки.</p> <p>5. Інститут патронату в Україні.</p>	–	<p><i>Семинарське заняття 3:</i></p> <p>1. Повноваження органів опіки та піклування щодо захисту інтересів дітей-сиріт, та дітей позбавлених батьківського піклування.</p> <p>2. Поняття усиновлення та його правові наслідки.</p> <p>3. Права та обов'язки усиновлювачів та усиновлених.</p> <p>4. Припинення усиновлення: основи, порядок, правові наслідки.</p> <p>5. Інститут патронату в Україні.</p>	2	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i></p> <p>1. Повноваження органів опіки та піклування щодо захисту інтересів дітей-сиріт, та дітей позбавлених батьківського піклування.</p> <p>2. Поняття усиновлення та його правові наслідки.</p> <p>3. Права та обов'язки усиновлювачів та усиновлених.</p> <p>4. Припинення усиновлення: основи, порядок, правові наслідки.</p> <p>5. Інститут патронату в Україні.</p> <p>Скласти порівняльну таблицю інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Визначити спільні та відмінні риси опікуна та піклувальника.</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	8

1	2	3	4	5	6
Тема 12. Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства					
<p>1. Поняття іноземного елемента у сімейних правовідносинах.</p> <p>2. Правове регулювання укладення та розірвання шлюбу за участі іноземців та осіб без громадянства.</p> <p>3. Правове регулювання усиновлення іноземними особами та осіб без громадянства.</p> <p>4. Застосування в Україні законодавства іноземних держав та міжнародних договорів.</p>	–	–	–	<p><i>Питання для самостійного опрацювання</i></p> <p>1. Поняття іноземного елемента у сімейних правовідносинах.</p> <p>2. Правове регулювання укладення та розірвання шлюбу за участі іноземців та осіб без громадянства.</p> <p>3. Правове регулювання усиновлення іноземними особами та осіб без громадянства.</p> <p>4. Застосування в Україні законодавства іноземних держав та міжнародних договорів. Ознайомитись із Законом України «Про міжнародне приватне право».</p> <p><i>Практичні завдання:</i></p> <p>1) Скласти термінологічний словник до теми.</p> <p>2) Вирішення практичного завдання (кейс), запропонованого за НМП чи у СДО.</p>	6
Загалом годин	10		6		74

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Система поточного і підсумкового контролю має за мету оцінювання рівня сформованості тих чи інших компетентностей та досягнення програмних результатів навчання за навчальною дисципліною «Сімейне право».

Компетентність як інтегрований результат індивідуальної навчальної діяльності студентів, формується на основі оволодіння ними змістовими (знання), процесуальними (уміння) і мотиваційними компонентами, його рівень виявляється в процесі оцінювання. Визначення рівня сформованості дисциплінарних компетентностей (результатів навчання) здійснюється за: певним розділом (темою) робочої програми навчальної дисципліни; практичними заняттями (контрольна робота, перевірка та захист індивідуального завдання, тестування тощо).

Об'єктами контролю є: робота студентів на лекціях, семінарських заняттях, якість та своєчасність виконання завдань самостійної роботи, поточних модульних робіт. Контрольні заходи здійснюються науково-педагогічними працівниками і включають поточний і підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється при проведенні лекцій, семінарів, перевірки завдань самостійної роботи та має на меті перевірку рівня засвоєння студентом навчального матеріалу навчальної дисципліни та оцінювання набутих компетентностей.

Під час проведення лекцій застосовуються такі методи контролю, як усне опитування студентів з питань, визначених планом лекцій та пов'язаних з матеріалом попередніх лекцій, дискусійне обговорення проблемних питань з теми лекції та інше.

У ході проведення семінарських занять застосовуються такі методи контролю, як усне та письмове опитування студентів з питань, визначених планом семінарських занять, дискусійне обговорення проблемних питань з теми заняття, письмове складання студентами тестів, відповідь у письмовій формі на індивідуальне теоретичне завдання, письмове виконання індивідуального практичного завдання (сімейно-правової ситуації), розв'язок термінологічних завдань тощо. Завдання можуть виконуватися як індивідуально, так і «малими групами» (у такому випадку бали виставляються відповідно до внеску кожного студента, а у разі, якщо його встановити неможливо – в однаковому для всіх розмірі за результатами виконання завдання).

Поточний контроль виконання студентами завдань самостійної роботи здійснюється за допомогою перевірки науково-педагогічним працівником результатів розв'язання ситуаційних завдань.

Поточний контроль, який застосовується під час проведення поточних модульних робіт, здійснюється при перевірці виконання відповідних тестів в письмовій формі або за допомогою відповідного програмного забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу, при перевірці виконання практичних ситуацій в письмовій формі тощо.

Поточна успішність студентів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюються за допомогою національної шкали оцінок.

Таблиця 5.1 Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» для здобувачів денної форми навчання

№	Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
1	2	3	4
1.	Поняття сімейного права та його джерела	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	1
		Разом:	1,5
2.	Сімейні правовідносини	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	1
		Разом:	6,5
3.	Поняття шлюбу. Укладення шлюбу	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	7,5
4.	Особисті немайнові	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5

1	2	3	4
	правовідносини подружжя	Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	1
		Разом:	6,5
5.	Майнові правовідносини подружжя. Шлюбний договір	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	7,5
6.	Припинення шлюбу	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	1
		Разом:	6,5
7.	Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	2,5
8.	Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	1
		Разом:	6,5
9.	Майнові правовідносини	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5

1	2	3	4
	між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей	Обговорення матеріалу тем семінарських занять	5
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	7,5
10.	Особисті немайнові права і обов'язки та аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	2,5
11.	Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	2,5
12.	Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	2,5
	Поточна модульна робота		40
	Разом з навчальної дисципліни		100

Таблиця 5.2 Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право» для здобувачів заочної форми навчання

№	Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
1	2	3	4
1.	Поняття сімейного права та його джерела	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
2.	Сімейні правовідносини	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
3.	Поняття шлюбу. Укладення шлюбу	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	1
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	7
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	10
4.	Особисті немайнові правовідносини подружжя	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3
5.	Майнові правовідносини подружжя.	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських	0

1	2	3	4
	Шлюбний договір	занять	
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
6.	Припинення шлюбу	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	1
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	7
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	10
7.	Підстави виникнення правовідносин між батьками і дітьми. Визначення походження дітей	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
8.	Особисті правовідносини між батьками і дітьми. Позбавлення і обмеження батьківських прав	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3
9.	Майнові правовідносини між батьками і дітьми. Аліментні зобов'язання батьків і дітей	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
10.	Особисті немайнові права і обов'язки та	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0
		Обговорення матеріалу тем семінарських	0

1	2	3	4
	аліментні правовідносини інших членів сім'ї та родичів	занять	
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3
11.	Усиновлення. Інші форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: опіка та піклування, патронат	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	1
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	7
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	2
		Разом:	10
12.	Правове регулювання сімейних відносин за участю іноземців та осіб без громадянства	Відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них)	0,5
		Обговорення матеріалу тем семінарських занять	0
		Виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркове тестування (альтернативні форми роботи)	3
		Разом:	3,5
	Поточна модульна робота		40*
	Разом з навчальної дисципліни		100

* Бал за виконання Поточної модульної роботи викладач може розподіляти між тестами, які здобувачі виконують самостійно у міжсесійний період та Підсумковим модульним тестом, який виконується «аудиторно» та передбачає обов'язкову ідентифікацію здобувача, який складає тест.

**Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни,
розраховується через поточне оцінювання**

Таблиця оцінювання для здобувачів денної форми навчання

Види робіт	Максимальна кількість балів
(Теми 1-12): відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них) – до 6 б.; обговорення матеріалу тем семінарських занять – до 35 б.; виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи) – до 19 б; поточна модульна робота (тестування) (40 балів)	100
Разом	100

Таблиця оцінювання для здобувачів заочної форми навчання

Види робіт	Максимальна кількість балів
(Теми 1-12): відвідування занять (за наявності конспектів занять та за умови присутності на них) – до 6 б.; обговорення матеріалу тем семінарських занять – до 21 б.; виконання навчальних та практичних завдань, завдань самостійної роботи, вибіркоче тестування (альтернативні форми роботи) – до 33 б; поточна модульна робота (тестування) (40 балів)	100
Разом	100

Таблиця 6. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного підсумкового контролю
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та підсумковим контролем

Розділ 6. Інформаційні джерела

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 245к/96-ВР із змінами, внесеними згідно Закону України № 1401-VIII від 02.06. 2016 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135. (Редакція від 01.09.2020 р.)

3. Деякі питання здійснення патронату над дитиною : постан. Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 148. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2017-%D0%BF#n101>.

4. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання. *Урядовий кур'єр*. 2013. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_112/stru#Stru.

5. Конвенція про права дитини / Організація Об'єднаних Націй. 2011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021/stru#Stru.

6. Про ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів: Наказ Міністерства соціальної політики України від 28.12.2015 № 380/28510. *Офіційний вісник України*. 2016. № 27. Ст. 1076.

7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку стягнення аліментів: Закон України від 17.05.2017 року № 25. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2037-19>

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2475-19>

9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання : Закон України від 3 лип. 2018 р. № 2475-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 36. Ст. 272.

10. Про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо невідворотності обов'язку утримувати дитину особами, які позбавлені батьківських прав: Закон України від 17.05.2016 року № 1370-VIII. 2016. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/T161370?an=1>

11. Про внесення зміни до статті 19 Сімейного кодексу України щодо забезпечення дотримання житлових прав дитини. 2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2038-19#n2>.

12. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.01.2017 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>.

13. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561

14. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.01.2018. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. Ст. 35 (редакція від 01.01.2020)

15. Деякі питання державної реєстрації шлюбу в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 213. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213-2022-п#Text>

16. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 року № 1740. *Урядовий кур'єр*. 2002. № 221. ст.112.

17. Про затвердження Інструкції про виконання в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном від 24.02.2015 року / Наказ Міністерства юстиції України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1390-06/stru#Stru>.

18. Про затвердження Інструкції про порядок реєстрації актів громадянського стану в дипломатичних представництвах та консульських установах України: Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ України від 23.05.2001 року № 32/5/101. *Офіційний вісник України*. 2001. № 24. Ст. 77.

19. Про затвердження Переліку захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей без дотримання строків перебування на обліку в центральному органі виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей, а також до досягнення дитиною п'яти років: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 16.03.2012 року № 19. *Офіційний вісник України*. 2012. № 19. Ст. 189.

20. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 № 787. БД «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ z1697-13>

21. Про затвердження Правил реєстрації актів громадянського стану в Україні: Наказ Міністерства юстиції від 18.10.2000 року № 52/5. *Офіційний вісник України*. 2000. № 42. Ст. 205 (Редакція від 17.10.2017)

22. Про перелік видів добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.12.2002 року № 480. *Офіційний вісник України*. 2003. № 4. Ст. 635.

23. Про застосування судами деяких норм Кодексу про шлюб та сім'ю України від 12.06.1998 року / Постанова Пленуму Верховного Суду України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-98>

24. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя від 21.12.2007 № 11 / Постанова Пленуму Верховного Суду України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>

25. Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення від 31.03.1995 № 5 / Постанова Пленуму Верховного Суду України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95>

Основні рекомендовані джерела інформації:

26. Боднар Т.В., Михальнюк О.В. Сімейне право: практикум. К.: Алерта, 2019. 132 с.

27. Дякович М.М. Сімейне право України : Навчальний посібник. К. : ЕКУС, 2022, 416 с.

28. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України / під ред. Д.В. Журавльова. К.: Центр навчальної літератури, 2018 р. 520с.

29. Сімейне право України : підручник / за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзера. 2-ге вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 520 с.

30. Сімейне право України: підручник/за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

31. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III / Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21–22. Ст. 135. (Редакція від 01.01.2022 р.)

32. Чернега В.М. Сімейне (національне, міжнародне, порівняльне) право. К. : Ліра-К, 2023. 370 с.

33. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 132 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

34. Біленко М. Підстави набуття права спільної сумісної власності подружжя. *Юридична Україна*. 2014. № 4. С. 65-71.

35. Білик О.О. Інститут окремого проживання подружжя в сімейному праві: порівняльно-правовий аспект: монографія. Київ : Знання України, 2017. 259 с.

36. Борисова В. І., Красицька Л. В. Аліментні зобов'язання членів сім'ї в сімейному праві України: проблемні питання теорії та практики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27, № 3. С. 28-47.

37. Булеца С. Б. Сімейне право : підручник / за заг. ред. В. А. Кройтора та В. Ю. Євко; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2016. 512 с.

38. Гірник І. Права та обов'язки подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності. *Молодь і ринок*. 2017. № 1. С. 155-158.

39. Гнатів О. Усиновлення іноземцями дітей-сиріт з України: нормативно-правовий аспект. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 99-102.

40. Гресь Н. М. Окремі аспекти відповідальності за невиконання батьками аліментних зобов'язань. *Приватне та публічне право*. 2017. № 1. С. 9-13

41. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України : монографія. К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.

42. Дмитрук І. М. Основи цивільного та сімейного права України: навч.-метод. посіб.; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв : Гельветика, 2019. 155 с.

43. Дутко А. С. Поняття та правова природа шлюбного договору. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 188-191.

44. Євко В. Ю. Застосування презумпції спільності майна подружжя у судовій практиці. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 75-78.

45. Завальна Ж. В., Розгон О. В. Договірне регулювання відносин організації державної реєстрації шлюбу за 24 години. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 19-22. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/3/5.pdf>.

46. Красицька Л. В. Проблеми здійснення та захисту особистих та майнових прав батьків і дітей : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Вінниця, 2015. 496 с.

47. Лешанич Л. В. Правова природа припинення договору про патронат. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 18. С. 73-76.

48. Липець Л. В. Шлюбний договір в Україні і в світі: порівняльні аспекти шлюбного і трудового договорів, а також шлюбних договорів в Україні і в США. *Юридична наука*. 2015. № 8. С. 27-41.

49. Маковецька В. В. Поняття права на захист права на належне батьківське виховання: цивільно-правовий контекст. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 1 (63). С. 50-54.

50. Маріц Д. О., Карпенко І. В. Договір про патронат. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 4. С. 140-143.

51. Михальнюк О. Договір подружжя про надання утримання. *Юридична Україна*. 2015. № 2. С. 19-25.

52. Негода О. А. Захист майнових прав малолітніх та неповнолітніх осіб: цивільно-правовий аспект : дис. ... д-ра філос.: 081, 08; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. – 278 с.

53. Нікітюк О. М. Охорона та захист права спільної власності подружжя у цивілістичному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2017. 20 с.

54. Овчатова-Редько А. О. Майнові правовідносини жінки та чоловіка, які перебувають у фактичному шлюбі, за законодавством України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. О., 2009. 19 с.

55. Пономарьов А. С. Значення та правова природа шлюбного договору. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 12. С. 92-97.

56. Порядок, розмір стягнення аліментів на утримання дитини та доходи, які враховуються (не враховуються) при визначенні розміру аліментів. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 5. С. 45-53.

57. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику. *Часопис кримінального і цивільного судочинства*. 2017. № 1. С. 147-155.

58. Розгон О. В. Договори у сімейному праві України: монографія. К.: Ін Юре, 2018. 301 с.

59. Сафончик О. І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики : монографія; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Фенікс, 2018. 375 с.

60. Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред. кол. І. Г. Губеладзе та ін.] К., 2018. 188 с.

61. Сімейне право України : підручник / С. Б. Булеца, В. В. Заборовський, В. Г. Фазикош. К. : Знання, 2015. 375 с.

62. Сімейне право України: підруч. 4-ге вид., переробл. і допов. / Л. М. Баранова, В. І. Борисова, І. В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та І. В. Жилінкової. К.: Право, 2012. 322 с.

63. Слома В. Позбавлення батьківських прав за законодавством України. Актуальні проблеми правознавства. 2016. Вип. 4. С. 78-80.

64. Слюсар Л. І. Розлучення в Україні в демографічному вимірі: минуле і сучасність. Демографія та соціальна економіка. 2014. № 2. С. 78-89.

65. Справа «Гарнага проти України» (Скарга 20390/07): рішення Європейського Суду з прав людини від 16 трав 2013 р. Верховна рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_960#top

66. Справа «Мала проти України» (Скарга 4436/07) : рішення Європейського Суду з прав людини від 17 лист. 2014 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/974_a23

67. Судова практика у справах про усиновлення. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 9. С. 15-23

68. Ткачук О. Сімейний кодекс України: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду – Великої Палати та Касаційного цивільного суду (практика 2018 року). Харків : Право, 2019. 252 с.

69. Труба В. І. Проблемні питання правових підстав позбавлення батьківських прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 12 (2). С. 4-7.

70. Ханович Є. Правове регулювання аліментних зобов'язань бітьків по утриманню дітей: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 12.00.03 / НАВС. К., 2019. 229 с.

71. Хобор Р. Б. Шлюбний договір як регулятор майнових відносин подружжя: монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 239 с.

72. Чеховська І. В. Сурогатне материнство: теоретико-правові підходи до розуміння. *Міжнародний юридичний вісник Університету ДФС України*. 2017. № 6. С. 58-65.

73. Чурпіта Г. В. Співвідношення способів судового захисту сімейних і цивільних прав та інтересів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. № 34. Т. 1. С. 125-128.

74. Юнін О. С. Стягнення заборгованості по аліментах та притягнення боржника до відповідальності за невиконання аліментних обов'язків: проблеми теорії і практики. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 132-139.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення:

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Мережеві сервіси Google.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word.
2. Microsoft Excel.
3. Microsoft Power Point.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу:

- Презентації Microsoft PowerPoint з тем курсу;
- Інформаційно-правова система «ЛІГА:ЗАКОН»;
- Інформаційно-правова система «НАУ» (ІАЦ «Ліга»);
- Правові системи «Інфодиск: Законодавство України» (ІАЦ «Інфодиск»);
- Правові системи НаУ, МЕГА-НАУ (ЗАТ «Інформтехнологія»);
- інформаційно-правова система із законодавства України «Право» (Компанія «Інформаційно-аналітичний центр «БІТ»);
- пакети тестів до тем навчальної дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання, розміщені в системі Open test/Moodle.